HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

[א]אבין עומד בין יושב בין מוטה [ב]והחולצת מן הסומא חליצתה כשרה [ג]אבל במנעל הנפרם שאין חופה את רוב הרגל בסנדל הנפחת שאינו מקבל את רוב הרגל ובסמיכת הידים ובאנפיליא של בגד [ד]וחולצת מן הקטן חליצתה פסולה קב הקיטע מני רבי מאיר היא דתנן [ה]הקיטע יוצא בקב שלו דברי רבי מאיר ר' יוסי [ה]אוסר באנפיליא של בגד אתאן לרבנן אמר אביי מדסיפא רבנן רישא נמי רבנן [ו]ורישא במחופה עור אמר ליה רבא אבל אין מחופה עור מאי פסול אי הכי אדתני סיפא באנפיליא של בגד ליפלוג בדידה בד"א במחופה עור אבל אין מחופה עור פסול אלא אמר רבא מדרישא רבי מאיר סיפא נמי רבי מאיר האי מגין והאי לא מגין אמר אמימר [ז]האי מאן דחליץ צריך למדחסיה לכרעיה אמר ליה רב אשי לאמימר והתניא בין עומד בין יושב בין מוטה אימא ולעולם דדחים לכרעיה ואמר אמימר [ח]האי מאן דמסגי על ליחתא דכרעיה לא חליץ אמר ליה רב אשי לאמימר והתניא סמוכות הרגלים (א) לאו דחליץ בה איהו לא דיהיב ליה לאחר וחליץ אמר רב אשי למאי דקאמר אמימר [ג]לאו בר אובא חליץ ולאו בר קיפוף חליץ: מן הארכובה ולמטה כו': ורמינהי [ט][1]רגלים [ל]פרט לבעלי קבין שאני הכא דכתיב [2]מעל רגלו אי הכי למעלה מן הארכובה נמי מעל ולא מעל דמעל אמר רב פפא שמע מינה האי [כ]איסתוירא עד ארעא נחית דאי סלקא דעתך מיפסק פסיק הוה ליה איהו מעל ושוקא מעל דמעל [י]אמר רב אשי אפילו תימא מיפסק פסיק כל דבהדי כרעא ככרעא דמי: מן הארכובה ולמעלה: מתיב רב כהנא [3]ובשליתה היוצאת מבין רגליה אמר אביי בשעה שכורעת לילד נועצת עקביה בירכותיה ויולדת ת"ש [4]לא עשה רגליו ולא עשה שפמו [ז]לישנא מעליא תא שמע [5]ויבא שאול להסך את רגליו לישנא מעליא ת"ש [6]אך מסיך הוא רגליו בחדר המקירה לישנא מעליא [7]בין רגליה כו' לישנא מעליא אמר רבי יוחנן [ק]שבע בעילות בעל אותו רשע באותו היום שנאמר [7]בין רגליה כרע נפל שכב בין רגליה כרע נפל באשר כרע שם נפל שדוד והא קא מתהניא מעבירה אמר רבי יוחנן משום ר"ש בן יוחי [ט]כל טובתן של רשעים

רעה

קב הקיטע. דחשיב ליה מנעל מני רבי מאיר היא: **יוצא.** בשבת: **אנפיליא של בגד.** דקתני סיפא חליצתה פסולה אתאן לרבנן דפליגי עליה דרבי מאיר בקב הקיטע אלמא דלא הוי מנעל דאי רבי מאיר כיון דקב הקיטע הוה נעל אלמא ואנעלך תחש[י] לא דייק אנפיליא נמי תהוי נעל: **מדסיפא רבנן.** רישא דקב הקיטע נמי רבנן ודייקי ואנעלך תחש ודקתני קב הקיטע כשר במחופה עור: **אדתני סיפא אנפיליא של בגד.** פסולה האי הוא ודאי דלאו נעל הוא דהא לא מגין לישמעינן חילוק בקב הקיטע דאע"ג דמגין לאו נעל וכ"ש האי: **סיפא נמי ר' מאיר.** ולא דייק תחש ואפילו הכי של בגד לא משום דלא מגין אבל קב הקיטע מגין הלכך אפילו אין מחופה עור כשר: **למדחסיה.** לדחוף רגלו בקרקע: **מוטה.** לאו אורחיה למדחסיה: **על ליחתא דכרעיה.** שרגלו הפוך ודורס בעליונו של רגל. ליחתא לשון לווחים (שבת דף מז.) פלנק"א. כלומר שאינו דורס במקום מדרס רגלו. ואע"ג דתנן (לעיל דף קא.) מן הארכובה ולמטה כשרה התם הוא דכי נחתך רגלו קם ליה שוק ורחמנא אמר מעל רגלו[ל] דהיינו שוקו אבל האי לאו רגל הוא: **והתניא בסמיכות הרגלים.** כשרה: **מאי לאו דחליץ בהו איהו.** הגורר את רגליו והם עקומים: **לאחר.** שרגלו ישרה: **בר אובא ובר קיפוף.** בפ' אלו מגלחין (מ"ק כה:) דאחלשו לדעתיה דרב אשי ואיתהפוך כרעייהו: **רגלים.** שלש רגלים תחוג (שמות כג): **פרט לבעלי קבין.** שפטורים מן הראייה. אלמא שוק לאו רגל הוא: **מעל רגלו.** משמע מדבר שהוא על רגלו מדלא כתיב וחלצה נעלו מרגלו: **שמע מינה.** ממתני' דקא מכשר מן הארכובה ולמטה: **האי אסתוירא.** (נ)°קביל"א המפסקת בין שוק לרגל: **עד ארעא נחית.** ואין עוד פרק אחר למטה הימנה בעקב: **דבהדי כרעא.** השוה ועומד למול כף הרגל לאו מעל הוא וככרעא דמי: **ובשליתה היוצאת מבין רגליה.** אלמא ירכים נמי מיקרו רגל: **נועצת עקביה בירכותיה.** והולד יוצא מבין רגליה ממש והיינו דכתיב מבין רגליה: **לא עשה רגליו.** לא הסיר שער זקן התחתון: **להסך את רגליו.** מי רגלים. אלמא ירכים רגל מיקרו: **אך מסיך הוא את רגליו.** בעגלון מלך מואב כתיב: **בין רגליה.** בין ירכותיה שבא עליה סיסרא ונתכוונה כדי לייגעו: **כרע נפל שכב.** שבעה כתיבי בקרא:

רעה

בין עומד בין יושב. וא"ת ומהיכא ס"ד לפסול יושב וי"ל משום דאמר לקמן (דף קד.) דהויא כגמר דין ואמרינן בפרק שבועת העדות (שבועות דף ל: ושם) בשעת גמר דין ד"ה דיינים בישיבה ובעלי דינין בעמידה ומהאי טעמא בעינן לקמן (דף קו.) עמידה לכתחלה דא"ל רבי חייא בתי עמודי לנ"א שפי' בקונט' ועוד דכתיב ועמד ואמר ומיהו עיכובא ליכא מדלא כתיב ויעמוד ויאמר אבל ועמד ואמר אינו אלא סיפור דברים בעלמא והכי נמי מפרש במסכת מועד קטן (דף כא. ושם) גבי מנין לקריעה מעומד אבל ועמדו שני האנשים אע"ג דלא כתיב ויעמדו היינו לפי שאין כתיב שם מעשה אחר כך אבל הכא אחר ועמד כתיב המעשה ואין כאן אלא סיפור דברים בעלמא כמו [מ]עמדו וקדשו [י]ועמדה ונשאת והא דדרשינן בספרי ועמד אין דברים הללו אלא בעמידה אומר רבינו יהודה דשמא לכתחלה בעי הכי כדפרישית[ס]: **והחולצת** מן הסומא חליצתה כשרה. וא"ת מהיכא ס"ד למעוטי סומא וי"ל מדכתיב לעיני הזקנים וה"א דה"ה (ב) לפני יבם א"נ משום דכתיב וירקה בפניו דהוי כמו לעיניו קמ"ל דלא: (ג) **הקיטע** מני רבי מאיר היא. דחשיב מנעל ממה שאין רגילים לעשות: **באנפיליא** של בגד אתאן לרבנן. דלא חשיב מנעל מבגד כיון דאין רגילות לעשות כן וה"ה אנפיליא הקשה ר"ת דהכא משמע דר' יוסי לא חשיב קב הקיטע מנעל מדמוקי ברייתא דמכשרא ליה לחליצה כר' מאיר דוקא וכן משמע בפרק במה אשה (שבת דף סה: ושם) ואילו בפרק בתרא דיומא (דף עח: ושם) אמרינן דקב הקיטע בין לר' מאיר בין לרבי יוסי מנעל הוא וטעם דר' יוסי גבי שבת דלמא מיפסק ואתי לאיתויי ד' אמות ברה"ר ועוד קשיא דהכא שרינן של שעם לחלוץ ובפרק בתרא דיומא (שם) אמרינן אני ראיתי את רבי יהושע בן לוי שיצא בסנדל של שעם ביה"כ ובשמעתין מדמי יה"כ לחליצה: **מאן** דמסגי על ליחתא דכרעיה לא חליץ. פי' בקונט' שאין זה קרוי רגל כיון שהופכו כל שוק דידיה נמי לא מיקרי מעל רגלו אבל היכא שנקטעה רגלו שוקו היינו מעל רגלו דכיון דקודם קטיעה היה שוקו מעל רגלו אחר קטיעה נמי קרינא מעל רגלו ובענין זה פי' גאון אחד ור"ח פי' טעמא דלא חליץ מאן דמסגי על ליחתא דכרעיה דלא מצי שפיר למדחסיה לכולי כרעיה אארעא לפי זה נמי אתי שפיר הא דגריע מקיטע דקיטע דחיס שפיר כוליה שוקיה אארעא מתוך פירושם משמע דפשיטא להו דקיטע חולץ אבל אין נראה לר"י דהא בירושלמי מפרש הא דקתני במתני' מן הארכובה ולמטה חליצתה כשרה היינו בקושר רצועות הסנדל מארכובה ולמטה אבל בקיטע לא איירי מידי והא דקתני בברייתא קב הקיטע איכא לפרושי נמי דיהיב לאחר וחליץ כדאמר אסמיכות רגלים וה"מ למימר וליטעמיך קב הקיטע מי חליץ אלא דיהיב לאחר וכן דרך בכמה מקומות דיכול לומר וליטעמיך ואין אומר ועוד מעיקרא דסבר דברגל הפוכה שייכא חליצה ה"ה דקיטע נמי חליץ אבל לפי המסקנא לא והא דפריך רגלים פרט לבעלי קבין הכי פריך כיון דשוק לא מיקרי רגל א"כ למטה מהארכובה אמאי כשרה הא לא הויא קשירה במקום רגל ורבינו נסים נמי פירש במגלת סתרים דקיטע לא חליץ מכ"ש דרגלו הפוכה ומן הארכובה ולמטה דמכשיר במתני' לאו באיפסקא לכרעיה אלא בקשירת רצועות איירי כדאמר בירושלמי: **פרט** לבעלי קבין. ואף על פי דעיקר דרשא נפקא לן מפעמים בפרק קמא דחגיגה (דף ג. ושם) מכל מקום פריך שפיר מדאסמכיה תנא ארגלים: **והא** קא מתהניא מעבירה. ליכא למימר דפריך אמאי לא מסרה עצמה שהרי קרקע עולם היא כדאמר גבי אסתר[ע] ועוד כי הוא לא היה מאנסה ואדרבה היא שדלתו בדברים להכריעו להביאו עליה כדי להתיש כחו להציל ישראל אלא פריך אמאי משבחה הכתוב כל כך דכתיב תבורך מנשים וגו' ואמרינן בנזיר (דף כג: ושם) ובהוריות (דף י:) גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה פירוש מאמהות לפי שהיו נהנות מן הביאה ויעל לא היתה נהנית מן הביאה ומשני דודאי לא היתה נהנית משום דטובתן של רשעים כו' והאהיא מילתא קיימא הך פירקא בנזיר (דף כג:) ובהוריות (דף י:):

ת"ל

מסורת הש"ס

א) מ"ק כה, ב) שבת סה: יומא עח:, ג) מ"ק כה: ע"ש, ד) חגיגה ג. ד. ערכין יט:, ה) [עי' תוספות מנחות לג. ד"ה לא עקידלך], ו) [צ"ל רב אשי אמר וכ"ה בערכין יט: על נכון], ז) [לעיל יא. וש"נ], ח) הוריות י: נזיר כג:, ט) שם [ע"ש], י) [יחזקאל טז], כ) [עי' רש"י בערכין יט: מבואר היטב], ל) [כתובות קג:], מ) [ב"ב קלט.], נ) [ועי' תוס' שבועות ל. ד"ה מגוה ותוס' ובתוס' טז. ד"ה מיושב], ע) [סנהדרין עד:].

גליון הש"ס

רש"י ד"ה האי אסתוירא קבילא וכו'. עי' מנחות לג ברש"י ד"ה אסתוירא ושם דף לט ע"א בתוס' ד"ה קיוצות בסוף הדבור:

הגהות הב"ח

(א) גמ' והתניא סמוכות הרגלים מאי לאו: (ב) תוס' ד"ה והחולצת וכו' וה"א דה"ה לעיני יבם: (ג) ד"ה קב הקיטע וד"ה באנפיליא הד"א:

לעזי רש"י

פלנק"א. קרש. קביל"א [קיביל"א]. קרסול.

מוסף רש"י

הובא בעמוד קודם.

תוס' חד מקמאי

עומד בין יושב בין מוטה והחולצת מן הסומא חליצתה כשרה. אבל אם חלצה במנעל הנפחת שאינו חופה את רוב הרגל בסנדל הנפרם שאינו מקבל את רוב הרגל ובסמיכת הידים ובאנפליא של בגד והחולצת לקטן חליצתה פסולה והא דקתני הכא החולצת לקטן פוסלת מן האחים דלא כהלכתא הוא דקי"ל כרבנן דאמרי אין חליצת קטן כלום ובאנפליא של בגד פלוגתא דשמואל ור"א בפ' כל הגט לר"א אינה פוסלת מן האחים ולשמואל פוסלת. ופסק הרמב"ם כר"א דאינו פוסל ובסנדל של עץ ובסנדל הנפרם ובמנעל הנפחת שאינו חופה את רוב הרגל פסק הרב ז"ל חליצה פסולה ופוסלת מן האחים אע"ג דקתני להו בברייתא כי הדדי. והא דקתני חליצת הקיטע בקב חליצתה כשירה לאו הלכה היא אא"כ דאמרי להו מדברי חליצה כשרה אסור לחלוץ בו דיחידאה הוא ומאן דמכשיר לכתחלה כדאיתא לקמן ובסנדל של שעם ושל סיב דקתני חליצתה כשירה הא אמר סנדל התפור בפשתן אין חולצין בו משום דכתיב ואנעלך תחש:

עין משפט נר מצוה

ל א מיי' פ"ד מהלכות יבום הלכה ו טוש"ע אה"ע סימן קסט בפירוש סדר חליצה סעיף סד:

לא ב מיי' שם הלכה ח טוש"ע שם סעיף מח [ובסדר חליצה סעיף יז]:

לב ג מיי' שם הלכה יח טוש"ע שם סעיף כג:

לג ד מיי' שם הלכה יז טוש"ע שם סעיף י וסימן קסו סעיף ג ובסימן קסט בפירוש סדר חליצה סעיף כו ופי' ל:

לד ה מיי' פי"ט מהל' שבת הלכה טו סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סימן שא סעיף טו:

לה ו מיי' פ"ד מהלכות יבום הלכה טו סמג עשין נב טוש"ע אה"ע סימן קסט סעיף כב בהגה"ה:

לו ז מיי' שם הלכה יז טוש"ע שם סעי' ל ובסדר חליצה סעיף נא ובפירוש סדר חליצה סעיף סג:

לז ח מיי' שם טוש"ע שם בהל' חליצה סעיף לד:

לח ט מיי' פ"ב מהל' חגיגה הלכ' א סמג עשין רכח רכט:

תורה אור השלם

1. שָׁלֹשׁ רְגָלִים תָּחֹג לִי בַּשָּׁנָה: שמות כג יד
2. וְנִגְּשָׁה יְבִמְתּוֹ אֵלָיו לְעֵינֵי הַזְּקֵנִים וְחָלְצָה נַעֲלוֹ מֵעַל רַגְלוֹ וְיָרְקָה בְּפָנָיו וְעָנְתָה וְאָמְרָה כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בֵּית אָחִיו: דברים כה ט
3. וּבְשִׁלְיָתָהּ הַיּוֹצֵת מִבֵּין רַגְלֶיהָ וּבְבָנֶיהָ אֲשֶׁר תֵּלֵד כִּי תֹאכְלֵם בְּחֹסֶר כֹּל בַּסָּתֶר בְּמָצוֹר וּבְמָצוֹק אֲשֶׁר יָצִיק לְךָ אֹיִבְךָ בִּשְׁעָרֶיךָ: דברים כח נז
4. וּמְפִבֹשֶׁת בֶּן שָׁאוּל יָרַד לִקְרַאת הַמֶּלֶךְ וְלֹא עָשָׂה רַגְלָיו וְלֹא עָשָׂה שְׂפָמוֹ וְאֶת בְּגָדָיו לֹא כִבֵּס לְמִן הַיּוֹם לֶכֶת הַמֶּלֶךְ עַד הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּא בְשָׁלוֹם: שמואל ב יט כה
5. וַיָּבֹא אֶל גִּדְרוֹת הַצֹּאן עַל הַדֶּרֶךְ וְשָׁם מְעָרָה וַיָּבֹא שָׁאוּל לְהָסֵךְ אֶת רַגְלָיו וְדָוִד וַאֲנָשָׁיו בְּיַרְכְּתֵי הַמְּעָרָה יֹשְׁבִים: שמואל א כד ג
6. וְהוּא יָצָא וַעֲבָדָיו בָּאוּ וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה דַּלְתוֹת הָעֲלִיָּה נְעֻלוֹת וַיֹּאמְרוּ אַךְ מֵסִיךְ הוּא אֶת רַגְלָיו בַּחֲדַר הַמְּקֵרָה: שופטים ג כד
7. בֵּין רַגְלֶיהָ כָּרַע נָפַל שָׁכָב בֵּין רַגְלֶיהָ כָּרַע נָפָל בַּאֲשֶׁר כָּרַע שָׁם נָפַל שָׁדוּד: שופטים ה כז

תוספות ישנים

קב הקיטע דאמר חליצתו כשרה אלמא לא חשיב ליה מנעל מני ר' מאיר דלא בעינן דומיא דתחש שהוא של עור דתנן הקיטע יוצא בשבת בקב שלו דברי ר"מ [בקב שלו של בגד] [חליצתה פסולה] אלמא בעינן דומיא דתחש דהוי של עור ולא"כ קשה רישא לסיפא וא"ת אמאי לא פריך ה"נ עלה דמתניתין דקתני באנפליא חליצתה פסולה אלמא בעינן דומיא דתחש והדר תני סנדל של עץ חליצתו כשרה אלמא לא בעי דומיא דתחש

וי"ל ממתני' ליכא לאותובה דעלה ודאי מצי לשנויי כי תנן סנדל של עץ חליצתה כשרה במחופה עור ולא שייך למפרך עלה לפלוג ולתני בדידה [ועוד קשיא] דהכא אמר של שעם חליצתה כשרה אלמא מנעל הוא ואמרינן במסכת יומא (עח:) דכמה אמוראי נפקי ביוה"כ במנעל של שעם אלמא לאו מנעל הוא וצ"ל דשני מיני שעם הם א) פרש"י במס' שבת פרק במה אשה (סה: ד"ה יוצא) דפליג ר' מאיר ור' יוסי בקב הקיטע ר' מאיר חשיב כמנעל ומלבוש הוא ור' יוסי לא חשיב ליה כמנעל ומשאוי הוא. (ותירץ) [תימה] במס' יומא (קאמר) [קאסר] לטייל בו ביוה"כ אלמא לכ"ע מנעל הוא ומוקים התם (פלוגתא) [פלוגתייהו] דר' מאיר לא גזר דלמא נפיל ואתי לאתויי ור' יוסי גזר דלמא נפיל ואתי לאתויי. וא"כ הכא מאי קאמר קב הקיטע מני ר' מאיר היא כר' יוסי נמי מצי לאוקמי כיון דלכ"ע מנעל הוא. וי"ל כיון דר' יוסי חייש דלמא נפיל ואתי לאתויי הוי מנעל גדול שאינו יכול להלוך בו ופסול לחליצה: רגלים פרט לבעלי קבין דפטורים מן הראייה אלמא שוק לאו רגל הוא לפרש"י דפי' במתניתין נחתכו רגליו מן הארכובה ולמטה כשרה פריך שפיר להדיא ולפר"י נמי פריך הכי כיון דשוק לאו רגל הוא מה לי אם נקשרו מן הארכובה ולמטה או למעלה: ת"ש לא עשה רגליו. כאן פרש"י יפה לא הסיר שער זקן התחתון ולעיל בפרק החולץ לא פירש כן:

א) נראה דל"ל ועל מה שפירש"י בשבת וכו' ומשני הוא הקשה ר"ת ז"ל דבמס' יומא דף עח תנינן עלה ושוין שאסור לצאת בו ביוה"כ וכו'.